

## Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Ҳамидова Фируза Рауфовна дар мавзуи «Пайвастаҳои координатсионии молибден (V) бо 1,2,4-триазолтиол ва тиосемикарбазид» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз руи ихтисоси 02.00.01-Химияи ғайриорганикӣ

Синтез ва омӯзиши хосиятҳои физикӣ-химиявии пайвастаҳои координатсионии Mo (V) бо ҳосилаҳои триазол ва тиосемикарбазид таваҷҷӯҳи хоса дорад, зеро пайвастаҳои координатсионии молибден бо лиганҷҳои аз ҷиҳати биологӣ фаъол дар тиб ҳамчун доруворӣ ва дар саноат ба сифати катализатор истифода бурда мешавад.

Дар кори диссертатсионии Ҳамидова Ф.Р. таҳқики раванди комплексҳосилкуни молибден (V) бо 1,2,4- триазолтиол дар муҳитҳои 4,5-6,0 мол/л HCl бо усули потенсиометрӣ, инчунин методикаи синтези 15 пайвастаҳои нави координатсионии молибден (V) бо 1,2,4-триазолтиол ва тиосемикарбазид коркард гардида, бо усулҳои муосири таҳқиқот, таркиб, соҳт ва хосиятҳои пайвастаҳои синтезкардашуда муайян карда шудааст.

Раванди комплексҳосилкуни молибден (V) бо 1,2,4-триазолтиол дар маҳлули кислотаи гидрогенхlorид дар ҳароратҳои 273-338 K омӯхта шудааст. Самти гузариши реаксияҳои комплексҳосилшавӣ ва хосияти таъсири мутақобилаи реагентҳо аз рӯи маълумотҳои функсияҳои термодинамикӣ бо истифода аз сабитҳои устувории аникшудаи комплексҳои оксохлоро-1,2,4-триазолтиолии молибден (V) муайян карда шудааст. Инчунин муқаррар карда шудааст, ки омилҳои энталпия, энтропия ва энергияи Гибbs ( $\Delta H$ ,  $\Delta S$  ва  $\Delta G$ ) ба марҳилаҳои гуногуни комплексҳосилшавӣ ва гузариши реаксияҳо таъсир мерасонад.

Аз натиҷаҳои тадқиқотҳои гузаронидашуда маълум гардидааст, ки бо зиёд шудани ҳарорат, микдори зарраҳои комплексӣ тагиیر намеёбад, аммо сабитҳои устувории заррачаҳои комплексӣ кам мешавад. Муқаррар карда шудааст, ки дар ҳама ҳароратҳо зина ба зина аз як то панҷто зарраҷаи комплексӣ ҳосил мешавад.

Дар баробари ин усулҳои оптималии синтези пайвастаҳои нави координатсионии молибден (V) бо 1,2,4-триазолтиол ва тиосемикарбазид коркард гардида, зиёда аз 15 пайвастаҳои нави координатсиониро бо лиганҷҳои зикргардида дар маҳлули кислотаҳои гидрогенхlorид, формиат, атсетат ҳосил карда шудааст. Соҳт ва таркиби пайвастаҳои координатсионии синтезкардашуда бо усулҳои таҳлили элементии химиявӣ, кондуктометрӣ, спектроскопияи инфрасурҳ ва термогравиметрӣ муайян карда шудааст.

Тибқи автореферати диссертатсия маълум мешавад, ки кори диссертатсионии Ҳамидова Ф.Р., ки дар дараҷаи дурусти таҷрибaviю

назариявӣ ичро карда шудаанд, натиҷаҳо ва шарҳу эзоҳоти онҳо, инчунин хулосаҳои баровардашуда боэътиҳод ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок мебошанд. Умуман кор таассуроти хеле хуб мебахшад. Автореферат равшану возех навишта шудааст ва натиҷаи кори диссертасияро инъикос мекунад. Натиҷаҳои бадастомада бешубҳа, бо маълумоти адабиёт мувофиқанд ва бо мувофиқати маълумоти таҷрибавӣ ва ҳисобшуда тасдиқ карда мешаванд. Тахқиқоте, ки Ф.Р. Ҳамидова ичро намудааст, аҳамиятноканд ва эътиғоднокии онҳо шубҳа надоранд.

Аҳамияти илмию амалии таҳқиқот аз он иборат аст, ки натиҷаҳои бадастовардашуда оид ба омухтани раванди комплексҳосилшавии молибден (V) бо лигандҳои органики гетеросиклӣ, бузургиҳои кинетикий ва термодинамикии  $\Delta H$ ,  $\Delta G$  ва  $\Delta S$  ҳисобкардашуда барои синтези пайвастаҳои нави координатсионии d-металлҳои интиқолӣ бо лигандҳои органикии нитроген ва сулфур дошта истифода бурдан мумкин аст.

Кори диссертасионии Ҳамидова Ф.Р. дар мавзӯи «Пайвастаҳои координатсионии молибден (V) бо 1,2,4-триазолтиол ва тиосемикарбазид», ки барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 02.00.01-Химияи гайриорганикӣ пешниҳод шудааст, кори илмии ба итном расида мебошад. Аз ҷиҳати ҳаҷм, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, навоварӣ ба тамоми талаботи «Низомнома дар бораи тартиб додани унвонҳои илмӣ»-и Комиссияи олии аттестасионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 барои рисолаҳои номзадӣ тасдиқ шудааст, ҷавобгу мебошад. Муаллифи он аз руи ихтисоси 02.00.01-Химияи гайриорганикӣ сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои химия мебошад.

Н.и.х., и.в. профессори кафедраи  
химии Донишгоҳи

технологии Тоҷикистон.....  Икромӣ М.Б.

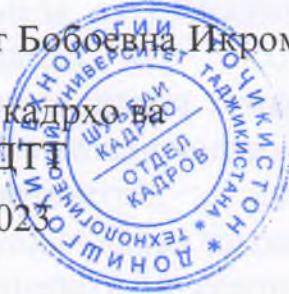
Индекс 734042, ш. Душанбе,  
к. Н.Қарабоев, 63/3

Адрес электронной почты m/ikromi@mail.ru  
Тел. 900-05-11-29

Имзои Мухаббат Бобоевна Икромиро тасдиқ мекунам:

Мудири шуъбаи қадроҳо ва  
корҳои муҳсуси ДТТ

«6» 09 2023



Н. Буҳориев